

Johanna Aunola, Anna Heinonen, Nashwa Khatiri,  
Meri Mensonen & Caroline Vu

## Haastattelututkimus osana YOMO-projektia:

Monikulttuuristen omaishoitoperheiden tuen tarpeen kartoittaminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Geronomi (AMK)

Vanhustyön tutkinto-ohjelma

Projektiraportti

29.3.2016

## Sisällys

|     |                                                             |   |
|-----|-------------------------------------------------------------|---|
| 1   | Johdanto                                                    | 1 |
| 2   | Käsitteellistä ja teoreettista taustaa                      | 2 |
| 2.1 | Omaishoito, omaishoitaja ja omaishoidon tuki                | 2 |
| 2.2 | Monikulttuurisuus ja etnisyys                               | 2 |
| 2.3 | Monikulttuurinen omaishoitaja                               | 3 |
| 3   | Aineisto ja tutkimusmenetelmät                              | 3 |
| 3.1 | Aineisto ja sen keruu                                       | 3 |
| 3.2 | Aineiston analyysi                                          | 4 |
| 4   | Tutkimuksen tulokset                                        | 5 |
| 4.1 | Omaishoitajana toimiminen                                   | 5 |
| 4.2 | Toimeksiantosopimus läheisen hoitamisesta                   | 5 |
| 4.3 | Omaishoidontuen hakuprosessin arviointi                     | 6 |
| 4.4 | Avun saaminen omaisen hoitoon                               | 6 |
| 4.5 | Arjen ilot ja voiman lähteet                                | 7 |
| 4.6 | Ulkopuolisen avun vastaanottamisen helppous ja haasteet     | 7 |
| 4.7 | Neuvoja viranomaisille ja muille omaishoidon työntekijöille | 8 |
| 5   | Pohdinta                                                    | 9 |

Lähteet

Liitteet

## 1 Johdanto

Omaishoitajat- ja läheiset liitto ry:n arvion mukaan Suomessa on tällä hetkellä noin 350 000 omaishoitotilannetta, joihin osallistuu noin miljoona läheistään auttavaa omaista. Edellä mainituista omaishoitotilanteista noin 60 000 on sitovia sekä vaativia ja niistä vain keskimäärin 2/3 eli noin 40 000 on lakisääteisen omaishoidon tuen piirissä. (Omaishoitajat- ja läheiset liitto ry 2016.) Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja läheiset ry POLLI:n (myöh. POLLI) vuosina 2015–2017 toteuttaman YOMO (Yhdenvertaisuutta ja osallisuutta monikulttuurisille omaishoitoperheille) – projektin tavoitteena on monikulttuurisen omaishoidon näkyvyyden lisääminen monikulttuuristen omaishoitoperheiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta vahvistaen. YOMO-projektin tavoitteena on muun muassa monikulttuuristen omaishoitoperheiden tavoittaminen palveluiden piiriin, monikulttuurisen omaishoidon erityispiirteiden esille tuominen, omaishoitoon liittyvän tiedon jakaminen ja palvelujärjestelmästä tiedottaminen asiakkaan omalla kielellä sekä omaishoitoon liittyvistä asioista kiinnostuneiden vapaaehtoisten kouluttaminen. (Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja läheiset ry.)

Tässä raportissa käsittelemme YOMO-projektiin liittyvää haastatteluosuuttamme. Tehtävänäimme oli kartoittaa monikulttuurisen omaishoidon tilaa; millaista on maahanmuuttajana hoitaa omaistaan Suomessa ja saavatko monikulttuuriset omaishoitajat arkeensa tarvitsemansa tiedon ja tuen. Tavoitteenamme oli kerätä mahdollisimman monipuolista ja yksilöllistä tietoa monikulttuuristen omaishoitoperheiden tuen tarpeista palveluiden kehittämiseksi sekä auttaa tukemaan POLLI:n toimintaa vastaamaan entistä paremmin monikulttuuristen omaishoitajien tarpeita. Tärkeimpänä tehtävänäimme oli tuoda esille monikulttuurisen omaishoidon erityispiirteitä ja saada sitä kautta omaistaan hoitavien ääni kuuluville. Haastattelimme yhdeksää maahanmuuttajataustaista omaishoitajaa tai omaishoitajaksi rinnastettavaa henkilöä, jonka jälkeen analysoimme tulokset ja pohdimme niiden merkitystä tälle projektille ja monikulttuurisen omaishoidon tulevaisuudelle. Perustamme kaikelle tekemiselle olivat eettisyys, sensitiivisyys ja erilaisten kulttuurien sekä yksilöiden kunnioittaminen.

## 2 Käsitteellistä ja teoreettista taustaa

### 2.1 Omaishoito, omaishoitaja ja omaishoidon tuki

Omaishoito on kotiloissa järjestettyä vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoivaa ja huolenpitoa joko hoidettavan omaisen tai muun hänelle läheisen henkilön avustamana (Laki omaishoidon tuesta 937/2005 § 2). Omaishoidon ehdoista säädetään laissa, jonka tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaista omaishoidon toteutumista ja jatkuvuutta turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveyshuollon palvelut sekä tukemalla omaishoitajan tekemää omaishoitotyötä (Laki omaishoidon tuesta 937/2005 § 1). Omaishoitajaksi määritellään henkilö, joka on tehnyt kunnan kanssa toimeksiantosopimuksen läheisensä hoitamisesta (Laki omaishoidon tuesta 937/2005 § 2). Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista, omaishoitajalle maksettavasta rahallisesta hoitopalkkiosta, omaishoitajalle järjestettävistä vapaapäivistä ja virkistysvapaista sekä muista omaishoitoa tukevista palveluista (Laki omaishoidon tuesta 937/2005 § 2). Omaishoidon tuki on harkinnanvarainen sosiaalipalvelu ja kunnat voivat myöntää tukea laissa määritellyin ehdoin (Laki omaishoidon tuesta 937/2005 § 3).

### 2.2 Monikulttuurisuus ja etnisyys

Monikulttuurisuus on yksi lähestymistapa etnisyyteen. Usein on päädytty siihen lopputulokseen, että monikulttuurisuusideologia johtaa sekä enemmistö- että vähemmistöryhmien kannalta parhaaseen lopputulokseen, yhteiskuntaan, jossa eri ryhmien asemat ovat tasavertaisia, niiden erityispiirteet tunnustetaan, ja niiden suhteet ovat hyvät. (Helkama ym. 2015: 316.) Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että vähemmistöön kuuluville ikääntyville etnisyys on voimavara, sillä etniseen vähemmistöön kuuluva ikääntynyt kokee enemmistön iäkkäitä enemmän yhteenkuuluvuutta perheyhteisöön, joka voimaannuttaa heidän kokemuksia sosiaalisesta roolistaan. (Sarvimäki 2013: 98–99.) Suomessa etnisten vähemmistöjen määrä tulee kasvamaan entisestään, joten myös iäkkäitä eri kulttuuritaustaisia ihmisiä tulee olemaan enemmän kuin koskaan aikaisemmin ja etninen herkkyys nousee aiempaa merkittävämmäksi vuorovaikutuksen välineeksi muun muassa vanhuspalveluissa. Etnisellä herkkyydellä tarkoitetaan avoimuutta kulttuurisille ja yksilöllisille erityispiirteille. Tähän tarvitaan asiantietoa kulttuurin vaikutuksesta käyttäytymiseen, taustojen kartoitusta, tietoisuus valtakulttuurin vaikutuksesta sekä kyky nähdä

kokonaisvaltaiset vaikutukset avomielisesti ja arvostavasti. (Sarvimäki 2013: 100.) Maahanmuuttajaväestö ja sitä kautta monikulttuurisuus on Suomessa kasvanut nopeasti, ja erityisesti suurimmissa kaupungeissa eri kulttuurit ja kielet ovat osa arkipäivää (Räty 2002: 7).

### 2.3 Monikulttuurinen omaishoitaja

Suomessa asuvien monikulttuuristen omaishoitajien tai omaishoitajaksi rinnastettavien henkilöiden lähtökohdat ovat usein hyvinkin erilaisia. He voivat olla statukseltaan etnisen vähemmistön edustajia, kiintiöpakolaisia, maahanmuuttajia, pakolaisia, paluumuuttajia, siirtolaisia, turvapaikanhakijoita tai ulkomaalaisia. Heidän joukossaan on paitsi korkeasti koulutettuja ja työssäkäyviä omaistaan hoitavia henkilöitä, myös kieli-, kirjoitus- ja lukutaidottomia sekä työttömiä omaisia. Jo pelkästään nämä lähtökohdat asettavat huomattavia haasteita omaishoidon ymmärtämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden hyväksymiseksi, sisäistämiseksi ja hyödyntämiseksi. Suomen kielen hallitseminen on äärimmäisen tärkeä osa kotoutumista, mutta olisi myös tärkeää, että monikulttuurinen omaistaan hoitava henkilö voisi saada palvelua myös omalla äidinkielellään. Rädyn (2002) mukaan maahanmuuttopolitiikan peruspäätöksenä on maahanmuuttajien tehokas kotoutuminen eli integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Maahanmuuttajilla, jotka ovat pysyvästi asettuneet Suomeen, tulisi olla samanlaiset oikeudet ja velvollisuudet kuin syntyperäisillä suomalaisilla. Maahanmuuttajille tulisi myös taata mahdollisuus oman kielen ja kulttuurin säilymiseen ja vaalimiseen uudessa kotimaassa. (Räty 2002: 134.) Uudessa yhteiskunnassa maahanmuuttaja kokee usein turvattomuutta, sillä hän ei kykene ennustamaan asioiden etenemistä, koska yhteiskunnan rakenne ja järjestelmä on heille vieras. (Heikkinen 2015: 21.)

## 3 Aineisto ja tutkimusmenetelmät

### 3.1 Aineisto ja sen keruu

Tutkimusmenetelmämme oli ensisijaisesti laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä, joka perustui ennalta sovittuihin haastatteluihin. Ruusuvuoren ym. (2010) mukaan laadullisen tutkimuksen ideana on löytää jotain uutta ja ennen havaitsematonta sekä tavoittaa uusia merkityksiä ja tapoja ymmärtää tutkittavaa aihetta (Ruusuvuori — Nikander

— Hyvärinen 2010: 16). Tuomen ja Sarajärven (2004) näkemyksen mukaan laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että haastateltavat tietävät tutkitusta asiasta paljon tai heillä on kokemusta tutkittavasta asiasta. Tämän takia haastateltavien henkilöiden valinnan on hyvä olla harkittua ja tutkija voi myös luottaa haastateltavien kanssa käytyihin keskusteluihin sekä omiin havaintoihinsa haastattelun aikana. (Tuomi — Sarajärvi 2009: 85.) Vuorovaikutteiset haastattelut antavat mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta, kysymyksiä voidaan toistaa ja selventää ja kysymyksistä voi syntyä taas uusia kysymyksiä asian tarkentamiseksi (Tuomi — Sarajärvi 2004: 75).

YOMO-projektin projektivastaava Riitta Ratia-Nummelin ja projektityöntekijä Tuulikki Hakala nimesivät meille etukäteen haastateltavat ja me sovimme puhelimitse haastateltavien kanssa haastattelun ajankohdan ja paikan. Suurimman osan haastatteluista suoritimme pareittain (7/9), toisen haastattellessa ja toisen kirjatessa muistiinpanoja. Teimme kaikki myös omia havaintojamme haastattelun aikana. Haastatteluihin kutsuimme kymmenen omaistaan hoitavaa maahanmuuttajaa, joista lopulta yhdeksän antoi haastattelun, ja heistä kahdeksan oli naisia. Kolme haastateltavaa oli kotoisin Venäjältä ja kolme Ukrainasta, yksi Puolasta, yksi Irakista ja yksi Somaliasta.

Toteutimme haastattelut viikoilla 9–11 ja jokaiseen haastatteluun varasimme 1–2 tuntia. Neljässä haastattelussa oli mukana myös tulkki. Haastattelut olivat laadullisia ja strukturoituja haastatteluja, joidenka pohjana olivat POLLI:lta saamamme valmiit haastattelulomakkeet kysymyksineen. Lomakkeessa oli kaikkiaan 24 kysymystä, joista osa oli avoimia ja osa monivalintakysymyksiä. Saimme jokaiselta haastateltavalta vastaukset lähes kaikkiin kysymyksiin. Haastateltavien anonymiteetin sekä vapaaehtoisuuden haastatteluihin varmistimme etukäteen kirjallisella tutkimussuostumuksella (liite 1.), jonka jokainen haastateltava hyväksyi ja allekirjoitti. Haastattelut sujuivat kokonaisuudessaan moitteetta, ilmapiiri oli avoin ja luottamuksellinen. Koimme antaneemme haastateltaville tilaa ja aikaa pohtia vastauksia rauhassa. Haastattelemistamme henkilöistä välittyi tunne, että heitä kuunnellaan ja heidän toiveensa huomioidaan.

### 3.2 Aineiston analyysi

Tutkimusaineiston analyysimenetelmäksi valitsimme aineistolähtöisen eli induktiivisen sisällönanalyysin. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin eri käsitteiden ja niiden yhdistämisen kautta (Tuomi — Sarajärvi 2009:

105–108). Aineiston analyysin alkuvaiheessa on poistettava ennakkokäsitykset ja aineistoa on rajattava perustellusti sekä johdonmukaisesti. Aineiston purkaminen ja sen käsitteleminen pohjautuvat tutkijan tieto-oppiin siitä, millaisia ilmiöitä aineisto sisältää, mitkä ovat olennaiset asiat ja mitä asioita analyysissä otetaan enemmän huomioon. (Ruusu-vuori ym. 2010: 14–15.) Sisällön analyysin avulla pystyimme tarkastelemaan kaikkia haastatteluissa esille nousseita havaintoja, vaikka poimimme kysymyksistä vain seitsemän lähempään tarkasteluun. Haastattelulomakkeen 24 kysymyksestä analysoimme POLLI:n toiveen mukaisesti kysymykset 10, 11, 12, 13, 15, 20 ja 23 (liite 2.)

## 4 Tutkimuksen tulokset

### 4.1 Omaishoitajana toimiminen

Kysymykseen 10, ”Mikä saa teidät toimimaan omaishoitajana?”, haastateltavat vastasivat hyvin samansuuntaisesti. He korostivat omien tunnesiteiden ja omasta läheisestä huolehtimisen emotionaalista merkitystä. Muutaman haastateltavan vastauksista nousi esiin kulttuurin merkitys omaishoitajana toimimiseen. Suurin vaikuttava tekijä oli hoidettavan suhde hoitajana toimivaan omaiseensa. Hyvösen (2011) mukaan omaishoitajuus voi usein olla luonnollinen valinta ja omaishoitajuus koetaan ikään kuin elämänjatkumona. Omien vanhempien ikääntyessä heistä halutaan pitää huolta aivan kuten vanhemmat huolehtivat aikoinaan lapsistaan. (Hyvönen 2011: 42.) Jokainen haastattelemissamme henkilöistä toimi omaishoitajana tai omaishoitajaksi rinnastettavana henkilönä joko puolisolleen tai muulle perheenjäsenelle. Vastaajista seitsemän toimii hoitajana omalle vanhemmalleen.

### 4.2 Toimeksiantosopimus läheisen hoitamisesta

Kysymyksessä 11, ”Oletteko tehneet kunnan kanssa omaishoitosopimuksen?”, selvitimme kuinka moni haastatelluista oli tehnyt tai aikoi tehdä kunnan kanssa toimeksiantosopimuksen läheisensä hoitamisesta. Vastaajista kahdeksalla oli jo voimassaoleva omaishoitosopimus ja yhdellä se oli suunnitteilla. Kysyimme myös mistä he olivat saaneet tietoa omaishoidontuesta ja olivatko he hakeneet omaishoidontukea. Vastaajista kahdeksan oli saanut tietonsa sosiaaliviranomaisilta tai sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun yhteydessä ammattilaiselta.

#### 4.3 Omaishoidontuen hakuprosessin arviointi

Kysymyksessä 12, ”Miten arvioisit omaishoidontuen hakuprosessia asteikolla 1–5 (1= erittäin helppoa, 5= erittäin vaikeaa)?”, haastatelluista kahdelle hakuprosessin läpikäymisen oli ollut erittäin helppoa, sillä he olivat saaneet viranomaisilta apua ja tukea muun muassa kaavakkeiden täyttämisen. Vastaajista viisi arvioi hakuprosessin numerolla 3. Haastatelluista kaksi koki hakuprosessin läpikäymisen vaikeaksi tai erittäin vaikeaksi. Vastaajat kuvasivat hakuprosessia muun muassa liian hitaaksi ja byrokraattiseksi. Vastaajien mukaan myös kielitaidon puute ja palveluiden saaminen omalla äidinkielellä vaikeuttavat omaishoidontuen hakuprosessia. Heikkisen (2015) mukaan kunnissa ollaan huolissaan tulevaisuudesta, jossa epävarmuutta aiheuttavat muun muassa henkilökunnan kyky ymmärtää eri kulttuuria ja kommunikaatioon liittyvät asiat kuten tulkin käyttö. Kielitaito nousi tärkeäksi pohdittaessa arjessa selviytymistä ja palvelujen käyttöä. Sisäministeriön selvityksen mukaan kommunikaatioon liittyvä huoli on aiheellinen. Ikääntyville maahanmuuttajille ei tarjota riittävästi kielenopetusta, joten se vaikeuttaa kunnan palvelujen hyödyntämistä. (Heikkinen 2015: 66–67; Törmä 2014)

#### 4.4 Avun saaminen omaisen hoitoon

Kysymyksessä 13 selvitimme, saavatko haastateltavat apua omaisensa hoitoon perheenjäseniltä, sosiaali- ja terveystalouksista, ystäviltä/tuttavilta, järjestöistä tai muulta taholta. Seitsemän vastaajaa yhdeksästä saa apua ensisijaisesti perheenjäseniltä. Apu on säännöllisestä tai ajoittaista siivous-, hoito- ja hoidettavan kuljetusapua. Perheenjäseniltä saadaan apua myös kodin ulkopuolisissa asioissa kuten tulkkauksessa ja esimerkiksi erilaisten kaavakkeiden ja hakemusten täytössä. Usea vastaaja mainitsi oman puolisonsa osallistuvan omaishoitoon yhtäläillä kuin haastateltava itse. Moni haastateltavista kokee, että ilman perheenjäsenten antamaa apua ja tukea ei omaishoitajuudesta selviäisi. Heikkisen (2015) mukaan monella eri kulttuuritaustaisella henkilöllä voi olla vaikeata ottaa ulkopuolista apua vastaan kielimuurin ja palvelujärjestelmän vierauden vuoksi. (Heikkinen 2015: 24.) Kuusi yhdeksästä vastaajasta kertoi saavansa merkittävää apua myös sosiaali- ja terveystalouksista. Tähän kontekstiin vastaajat liittivät muun muassa monipuolisen avun käytännön järjestelyissä, omaishoitajan vapaapäivät, hoidettavalle tarjottavat erilaiset terapiat sekä terveysasemien erilaiset palvelut. Useampi haastateltava kaipasi kuitenkin apua esimerkiksi Kelan matkakorvausten ja taksisetelien muodossa. Vastaajista neljä ilmoitti saavansa apua järjestöistä, kerhoista ja erilaisista ryh-

mistä. Osalle taas edellä mainittujen tahojen tarjoamat palvelut ja apu olivat täysin vieraista ja ennenkuulumattomia. Kolme vastaajaa yhdeksästä ilmoitti saavansa apua myös ystäviltaan, tosin apu on enemmänkin seuranpitoa kuin hoidossa tai hoivassa avustamista. Yksi vastaajista mainitsi hyödyntävänsä yksityisen sektorin, kuten henkilökohtaisen avustajan palveluja, sen vaivattomuuden vuoksi.

#### 4.5 Arjen ilot ja voiman lähteet

Kysymykseen 15, ”Mikä tuo teille iloa ja voimaa arkeen?”, vastaajista seitsemän yhdeksästä mainitsi harrastukset. Liikunnasta saa voimaa viisi haastateltavista. Myös ruoanlaitto ja siivoaminen tuovat iloa arkeen ja yhdelle Raamattu antaa voimaa jaksamiseen. Eräs haastateltava kertoi pitävänsä Skypen välityksellä yhteyttä ystäviinsä ja sukulaisiinsa Venäjällä. Haastatteluiden perusteella arvostetuimmiksi ilon- ja voimanlähteiksi nousevatkin oma aika, harrastukset sekä ihmissuhteet ja perhe-elämä. Heikkisen (2015) mukaan onnistunut arki edellyttää osallistamista, osallistumista sekä toimivia vuorovaikutussuhteita. Harrastustoiminta vahvistaa oman identiteetin ylläpitämistä, yksilöllisyyden kokemusta, ehkäisee yksinäisyyttä ja mielenterveysongelmia, auttaa pysymään kiinni yhteiskunnassa ja ennen kaikkea antaa sisältöä yksilön elämään. Monelle maahanmuuttajataustaiselle omaishoitajalle ja hoidettavalle vapaa-ajan konsepti ja harrastukset ovat tuntematon käsite. (Heikkinen 2015: 20–21.) Rädyn (2002) näkemyksen mukaan oma etninen ryhmä on maahanmuuttajalle tärkeä sosiaalinen verkosto. Moni maahanmuuttaja onkin vapaa-ajallaan tekemisissä enimmäkseen maanmiestensä kanssa. Omassa etnisessä ryhmässään maahanmuuttaja voi muun muassa puhua äidinkieltään. Ihmisillä on myös sama kulttuuri ja samoja kokemuksia. (Räty 2002: 112.)

#### 4.6 Ulkopuolisen avun vastaanottamisen helppous ja haasteet

Kysymykseen 20, ”Koetteko, että teidän on tai olisi helppoa vastaanottaa apua ulkopuolisilta tahoilta?”, vastaajista viisi vastasi myöntävästi. Toisaalta analyysi osoitti, että perheen ulkopuolista apua käytetään varsin vähän. Monissa vieraissa kulttuureissa koetaan perheen ulkopuolinen avunsaanti vaikeaksi, sillä on totuttu, että perhe ja suku hoitavat ja huolehtivat keskenään omat perheenjäsenensä. Tammisen ja Solinin (2013) tutkimuksen mukaan omaishoitaja voi olla haluton ottamaan apua vastaan tai kieltää avun tarpeen kokonaan. Hän voi myös tuntea syyllisyyttä tai pelkoa ammattiavun käyttämisessä. Tällöin taloudellinen tuki, sosiaalietuudet ja vertaistuki voivat olla ratkaisu tilanteeseen.

(Tamminen — Solin 2013: 74.) Haastatteluista selvisi, että maahanmuuttajataustaiset omaishoitajat eivät mielellään vie omaishoidettavaa lyhytaikaishoitopaikkoihin johtuen muun muassa vahvasta kielimuurista. Mikäli kaupungilla tai kunnalla olisi tarjottavana monikulttuurista, ammattitaitoista ja osaavaa hoivapalvelua hoidettavan omalla äidinkielellä, uskoisivat omaishoitajat tällöin käyttävänsä palveluja. Kysyimme myös mikä tekee tai tekisi avun vastaanottamisesta helppoa. Ensisijaisesti esille nousi palveluiden tarjoaminen asiakkaan omalla äidinkielellä.

#### 4.7 Neuvoja viranomaisille ja muille omaishoidon työntekijöille

Lopuksi kysyimme (kysymys 23), ”Millaisia neuvoja antaisitte viranomaisille ja muille omaishoidon työntekijöille koskien omaistaan hoitavan asiakkaan tavoittamista ja kohtaamista?” Haastateltavista useampi kertoi toivovansa selkeämpää neuvontaa, jälleen kerran, omalla äidinkielellään. Tämä voisi toteutua esimerkiksi samaa kieltä puhuvan, saman kulttuuritaustan omaavan ja sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnon suorittaneen yhteyshenkilön välityksellä. Myös ehdotus neuvontapuhelimesta nousi esille. Lisäksi toivottiin konkreettisia esimerkkejä omaishoitajuuteen liittyvistä asioista esimerkiksi kokemuskouluttajien ominaisuudessa. Lisäksi yksi haastateltava toivoi apua lakimiehiltä, sillä hänen mielestään omaishoitajat tarvitsevat paljon juridista apua. Viranomaisten toivottiin olevan ymmärtäviäisiä ja kärsivällisiä asioidessaan maahanmuuttajien kanssa, sillä vajaa kielitaito tai sen puute usein estävät sujuvan ja nopean asioinnin. Tulkkiakaan ei aina ole saatavilla. Yhteisen kielen puuttuminen vaikeuttaa muun muassa tarpeiden kartoitusta. Lisäksi omaishoitajat eivät aina tiedä, mistä he voivat hakea apua, ja mihin apuun he ovat oikeutettuja, joten tämäkin vaatii kärsivällisyyttä kummaltakin osapuolelta. Sekä viranomaisten että muiden sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden toivottiin myös kuuntelevan enemmän omaishoitajaa ja hänen asiantuntijuuttaan koskien niin omaishoitajaa, omaishoidettavaa kuin heidän tarpeitaankin. Rädyn (2002) mukaan maahanmuuttajien kanssa työskentelyn valmiudet koostuvat kolmesta pääkohdasta. Nämä ovat kulttuurinen sensitiivisyys, jossa on olennaista ja kohteliasta tietää kulttuurista yleensä sekä sen pääpiirteistä. Toinen pääkohta on taito kommunikoida ja kohdata näkemyseroista, vaikeista elämäntilanteista ja kielivaikeuksista huolimatta. Kolmantena viranomaisilla on oltava tietoa maahanmuuttajien palvelujärjestelmästä. (Räty 2002: 8–9.)

## 5 Pohdinta

Suorittamiemme haastattelujen ja niistä tehdyn analyysin pohjalta voimme yhteenvedona todeta, että monikulttuurisilla omaishoitajilla on ensisijaisesti tarve saada palveluita omalla äidinkielellään. Palvelut ovat toki olemassa mutta kielivaikeuksien vuoksi ne eivät useinkaan kohtaa avun tarvitsijaa. Lisäksi monikulttuurisella väestöllä ei ole tarpeeksi tietoa omaishoidon tukijärjestelmästä ja sen suomista hyödyistä ja mahdollisuuksista. Neuvonta- ja tukipalveluiden tarjoamiseen ja saavuttamiseen tulisikin panostaa aiempaa enemmän. POLLI:n tarjoama OmaisNeuvo-koulutus onkin tällä kohtaa mainio tapa kouluttaa vapaaehtoisia omaishoitajien avuksi, tueksi ja yhdyshenkilöiksi. Tällä hetkellä POLLI:ssa toimii myös venäjänkielinen neuvontapuhelin, jossa Eila-niminen vapaaehtoinen vastaa kerran kuukaudessa puheluihin ja omaishoitoon liittyviin kysymyksiin. Lähi-aikoina aloittaa myös samalla konseptilla toimiva somalinkielinen neuvontapuhelin. POLLI on hiljattain myös kääntänyt omaishoitoon liittyviä selkokieliä oppaita englannin, kurdin, persian, somalin ja venäjän kielelle. Vuoden 2016 aikana selkokieliä oppaita julkaistaan lisäksi arabiaksi ja kiinaksi. (Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja läheiset ry.)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista (vanhuspalvelulaki) astui voimaan 1.7.2013. Lain tarkoituksena on tukea muun muassa ikääntyvän maahan-muuttajan tarpeita ja asettaa velvoitteita kuntien vanhuspoliittisten ohjelmien ja kotouttamisohjelmien sisällöille. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveys-palveluista 980/2012.) Valtion kotouttamisohjelmassa (2012) kotoutumista edistääviksi toimenpiteiksi ehdotetaan, että ikääntyvien maahanmuuttajien tarpeet otetaan huomioon kuntien vanhusten palvelujen kehittämistyössä ja kuntien edellytetään huomioivan ikääntyvät maahanmuuttajat kotouttamisohjelmia laadittaessa (Valtion kotouttamisohjelma, Hallituksen painopisteet vuosille 2012–2015, kohta 49, s. 20). Näillä toimenpiteillä tulee varmasti olemaan vaikutusta myös monikulttuuristen omaishoitajien avun ja tarpeiden kartoituksessa ja aiempaa yksilöllisemmässä tarjoamisessa.

Tiivis yhteistyö monikulttuuristen keskusten ja järjestöjen, kuten esimerkiksi Hakunilan monikulttuurisen keskuksen, Helenan vanhainkodin ja Malmin Vertsin sekä Omaishoitokeskuksen kanssa lisäävät vuorovaikutusta ja tiedon ja kokemusten jakamista. Yhteiset projektit eri toimijoiden kesken voisivat osaltaan tuoda paitsi uusia näkökulmia mutta myös ne voisivat toimia myös monikulttuuristen omaishoitajien kohtaamistilanteina ja yh-

tenä vertaistukimuotona. Järjestöissä, kuten POLLI:ssa toiminnan vetäjät ja yhteyshenkilöt tuntevat useita monikulttuurisia omaishoitajia sekä potentiaalisia omaishoitajia, ja osaavat ohjata asiakkaita muun muassa omaishoitajien yksilöllisiin vertaistukiryhmiin.

Olemme tämän projektin myötä saaneet tutustua läheltä omaishoitoon niin teoriaopetuksen kuin omaishoitajienkin näkökulmasta. Ymmärrämme entistä syvällisemmin yhteisöjen merkityksen osana omaishoitajan hyvinvointia ja sen edistämistä. Vapaaehtoistoiminnan merkitys on noussut tämän projektin kohdalla entistäkin tärkeämmäksi vaihtoehdoksi vaikuttaa ja auttaa silloin kun joku apua tarvitsee. Näemme monikulttuurisuudessa mahdollisuuden kehittää jo olemassa olevaa palvelujärjestelmää entistäkin monipuolisemmaksi ja yhä uusia ulottuvuuksia kehittäväksi. Kotihoidon palveluun tulemme perehtymään vielä syvemmin harjoittelumme yhteydessä, mutta muutoin olemme mielestämme omaishoivaan ja -hoitoon liittyvien tavoitteiden toteuttamisessa onnistuneet erinomaisesti. Olemme perehtyneet aiheeseen kirjallisuudesta kokemukselliseen tietoon ja toiminnassamme näkyy selkeys, ammattitaitoisuus ja gerontologinen osaaminen omaishoivan- ja hoidon edistämisessä. Olemme tarkastelleet aiheitamme eri tietolähteiden avulla ja olemme osanneet laajentaa tietoperustamme monikulttuurisesta omaishoitajuudesta. Olemme osoittaneet osaavamme toimia erilaisemmassa toimintaympäristössä ja olemme orientoituneet ennen projektin toteuttamista niin, että osaamme varautua eri kulttuuritaustaisen henkilön kohtaamiseen. Toimintamme keskeisenä ajatuksena läpi projektin on ollut eettisyys, asiakkaan kulttuuritaustan, kotoutumisen, sopeutumisen ja elämäntilanteen sensitiivinen kohtaaminen ja arvostus. Olemme tehneet myös muiden projektissa toimivien ihmisten kanssa erinomaista, sujuvaa ja mutkatonta yhteistyötä. Jokainen meistä on saanut tuoda esiin omaa osaamistaan projektin toteuttamisessa ja jokaisen mielipiteet on otettu arvostaen huomioon. Koemme, että olemme tavoittaneet sekä itse projektin että opintojaksolle tähän asti asetetut tavoitteet mainiosti. Ainakin osa ryhmästämmme on kiinnostunut jatkamaan aiheen parissa opinnäytetyön merkeissä.

Lopuksi haluamme kiittää POLLI:n Riitta Ratia-Nummelin ja Tuulikki Hakalaa, joilta saimme tarvittaessa tukea ja ohjausta. Samoin haluamme kiittää haastateltavia hankkineita ja useammankin kerran tulkkina toimineita Tsaikka-hankkeen koordinaattoria Irina Mokitchevaa sekä Hakunilan kansainvälisen yhdistyksen Larissa De-Roberttia, joita ilman emme olisi haastatteluista selvinneet ja jotka aktiivisella läsnäolollaan osoittivat aitoa kiinnostusta ja kunnioitusta projektiamme kohtaan. Parhaan kiitoksen saavat kuitenkin projektin päähenkilöt, haastattelemamme omaistaan hoitavat ihmiset, jotka rohkeasti

ja avoimesti halusivat jakaa kanssamme ajatuksiaan omaishoidosta ja siihen liittyvistä hyvin henkilökohtaisistakin kysymyksistä.

## Lähteet

Heikkinen, Sari 2015. Arki uudessa kotimaassa: Entisestä Neuvostoliitosta Suomeen iäkkäinä muuttaneiden arki, sosiaaliset suhteet ja kotoutuminen. Tampere: Juvenes Print.

Helkama, Klaus — Myllyniemi, Rauni — Liebkind, Karmela — Ruusuvuori, Johanna — Lönnqvist, Jan-Erik — Hankonen, Nelli — Mähönen, Tuuli Anna — Jasinskaja-Lahti, Inga — Lipponen, Jukka 2015. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Keuruu: Edita.

Hyvönen, Heidi 2011. Koska se on mun äiti - Venäjältä paluumuuttaneiden äitiään hoitavien omaishoitajien hyvinvointi. Opinnäytetyö. Diakonia- ammattikorkeakoulu Diak. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Lahtinen, Pirkko 2008. Omainen auttajana. Omaishoitajan kasvu. Helsinki: Libris Oy.

Laki omaishoidon tuesta 937/2005. Annettu Helsingissä 2.12.2005.

Omaishoitajat- ja läheiset liitto ry. Mitä omaishoito on? Verkkodokumentti. <<http://www.omaishoitajat.fi/mit%C3%A4-omaishoito>>. Luettu 27.2.2016.

Pietilä, Anna-Maija (toim.) 2010. Terveysten edistäminen, teorioista toimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja läheiset ry. POLLI:in esite. Luettu 27.2.2016.

Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja läheiset ry. <<http://www.polli.fi>>. Luettu 27.2.2016.

Ruusuvuori, Johanna — Nikander, Pirjo — Hyvärinen, Matti 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Sarvimäki, Anneli 2013. Vanheneminen eri kulttuureissa ja etnisissä ryhmissä. Teoksessa Heikkinen, Eino — Jyrkämä, Jyrki — Rantanen, Taina — Sarvimäki, Anneli (toim.): Gerontologia. Helsinki: Duodecim. 92–100.

Tamminen, Nina — Solin, Pia 2013. Mielenterveyden edistäminen ikääntyneiden asuminen- ja hoivapalveluissa. Tampere: Juvenes Print.

Tuomi, Jouni — Sarajärvi, Anneli 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni — Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turtiainen, Kati — Hiitola, Johanna 2015. Varhaisen tuen palvelut maahanmuuttaja-taustaisille perheille – Ammattilaisten ja perheiden kokemuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni 68/2015. Verkkodokumentti. <[http://www.tem.fi/files/44226/TEMjul\\_68\\_2015\\_web\\_17112015.pdf](http://www.tem.fi/files/44226/TEMjul_68_2015_web_17112015.pdf)>. Luettu 4.3.2015.

Törmä, Sinikka — Huotari, Kari — Tuokkola, Kati — Pitkänen, Sari 2014. Ikäihmisten moninaisuus näkyväksi. Selvitys vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden henkilöiden kokemasta syrjinnästä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Sisäministeriön julkaisu 14/2014. Verkkodokumentti. <[http://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/3fcbbebc73bc5156b8da21beb8512860/1458641053/application/pdf/347010/Ik%C3%A4ihmisten%20moninaisuus%20n%C3%A4kyv%C3%A4ksi\\_WEB.pdf](http://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/3fcbbebc73bc5156b8da21beb8512860/1458641053/application/pdf/347010/Ik%C3%A4ihmisten%20moninaisuus%20n%C3%A4kyv%C3%A4ksi_WEB.pdf)> Luettu 22.03.2015.

Vaarama, Marja — Luomahaara, Jaakko — Peiponen, Arja — Voutilainen, Päivi 2001. Koko kunta ikääntyneiden asialle: Näkökulmia ikääntyneiden itsenäisen selviytymisen sekä hoidon ja palvelun kehittämiseen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus STAKES.

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion kotouttamisohjelmasta. Hallituksen painopisteet vuosille 2012–2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Konserni 32/2012. Verkkodokumentti. <[http://www.tem.fi/files/34550/TEMjul\\_32\\_2012\\_web.pdf](http://www.tem.fi/files/34550/TEMjul_32_2012_web.pdf)>. Luettu 27.2.2016.

Vanhuspalvelulaki 980/2012. Annettu Helsingissä 28.12.2012.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014.

Liite 1.

## Tutkimussuostumus

Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja läheiset ry POLLI (myöh. POLLI) on vuonna 1998 perustettu, Helsingissä ja Vantaalla toimiva edunvalvonta-, neuvonta- ja tukijärjestö, jonka toiminta-ajatuksena on omaishoitoperheiden ja läheisten aseman parantaminen ja tukeminen. POLLI toimii myös muiden järjestöjen sekä eri viranomaisstahojen koke-mustiedon asiantuntijana. Paitsi, että POLLI tarjoaa koulutusta, tukea ja neuvontaa, to-teuttaa se Raha-automaattiyhdistyksen tuella erilaisia omaishoitajien asemaa ja tuki-muotoja parantavia projekteja ja hankkeita. (Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja läheiset ry.)

YOMO (Yhdenvertaisuutta ja osallisuutta monikulttuurisille omaishoitoperheille) -pro-jekti

Kolmivuotisessa (2015–2017) YOMO-projektissa kohderyhmänä ovat monikulttuuriset omaishoitoperheet. Tämän projektin tarkoituksena on monikulttuurisen omaishoidon näkyvyyden lisääminen monikulttuuristen omaishoitoperheiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta vahvistaen. YOMO-projektin tavoitteena on muun muassa monikulttuuris-ten omaishoitoperheiden tavoittaminen palveluiden piiriin, monikulttuurisen omaishoi-don erityispiirteiden esille tuominen, omaishoitoon liittyvän tiedon jakaminen ja palvelu-järjestelmästä tiedottaminen asiakkaan omalla kielellä sekä omaishoitoon liittyvistä asi-oista kiinnostuneiden vapaaehtoisten kouluttaminen. (Pääkaupunkiseudun omaishoita-jat ja läheiset ry.)

Tässä projektissa geronomi-opiskelijoiden (Metropolia Ammattikorkeakoulu, vanhus-työn tutkintoohjelma, Geronomi (AMK) tehtävänä on kerätä haastattelemalla tietoa mo-nikulttuuristen omaishoitoperheiden tuen tarpeesta. Haastattelun tavoitteena on nimen-omaan monikulttuurisen omaishoidon erityispiirteiden esille tuominen.

Tällä lomakkeella pyydämme suostumuksenne haastatteluun ja siitä saatujen tietojen käyttämiseen kehittämistyössä. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja siitä on mahdollista kieltäytyä myös jälkikäteen ilman perusteluja. Saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja anonyymisti siten, että haastatteluista kootusta tutkimusraportista ei haastateltavien henkilöllisyyttä voida tunnistaa. Mitään tietoja, jotka saattaisivat pal-jastaa haastateltavan henkilöllisyyden, ei myöskään luovuteta ulkopuolisille tahoille. Tähän tutkimukseen vastanneiden henkilöiden nimi-, osoite- ja puhelinnumerotiedot hävitetään haastatteluprosessin päätyttyä. Toimijoita ja opiskelijoita sitoo vaitiolo- ja sa-lassapitovelvollisuus.

Annan luvan siihen, että haastatteluani saa käyttää YOMO-projektissa ja siihen liitty-vässä kehittämistoiminnassa.

Paikka ja aika:

---



---

allekirjoitus ja nimenselvennys

Opiskelijoiden nimet ja yhteystiedot

---

---

Tutkimussuostumuksesta on tehty kaksi kappaletta, joista toinen jää haastateltavalle ja toinen YOMO-projektin työryhmälle.

Lisätietoja:

Riitta Ratia-Nummelin, projektivastaava, Pääkaupunkiseudun Omaishoitajat ja Läheiset ry POLLI, Pasilan puistotie 8, 00240 Helsinki, puhelin 046 920 3675, riitta.ratia-nummelin@polli.fi

Tuulikki Hakala, projektityöntekijä, Pääkaupunkiseudun Omaishoitajat ja Läheiset ry POLLI, Pasilan puistotie 8, 00240 Helsinki, puhelin 046 922 3590, tuulikki.hakala@polli.fi

Tuula Mikkola, yliopettaja, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Sofianlehdonkatu 5 B, 00610 Helsinki, PL 4032, 00079 Metropolia, puhelin 020 783 5905 tai 0400 578 279, tuula.mikkola@metropolia.fi

Liite 2.

### **Haastattelututkimus omaistaan hoitavalle**

Olemme Metropolia-ammattikorkeakoulun geronomiopiskelijoita ja haluaisimme haastatella teitä siitä, millaista on hoitaa omaistaan Suomessa ja saatteko arkeenne tarvitsemanne tuen. Haastattelun tarkoitus on kartoittaa monikulttuurista omaishoitoa ja välittää tietoa eteenpäin palveluiden kehittämiseksi. Tarkoituksena on myös kehittää omaishoitajien yhdistyksen toimintaa vastaamaan myös monikulttuurisille omaishoitajille.

Haastattelututkimus on osa Pääkaupunkiseudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:n YOMO-projektia. Pääkaupunkiseudun Omaishoitajat ja Läheiset ry eli POLLI on omaishoitajien järjestö. YOMO on lyhenne sanoista ”Yhdenvertaisuutta ja osallisuutta monikulttuurisille omaishoitoperheille”. YOMO-projektin tarkoituksena on sekä välittää monikulttuurisille omaishoitajille tietoa omaishoidon palveluista, että kehittää monikulttuuristen omaishoitoperheiden huomioimista palvelu- ja tukijärjestelmässä.

Haastateltavien henkilöllisyys ei paljastu tutkimuksen yhteenvedossa. Sanojasi voidaan käyttää yhteenvedossa, mutta sillä tavoin, ettei henkilöllisyytesi ole tunnistettavissa.

1. **Sukupuoli**  

mies
nainen
2. **Ikä**  

alle 40v
41-50v
51-60v
61-70v
71-80v
yli 80v
3. **Lähtömaa:**
4. **Montako vuotta olette asuneet Suomessa?**
5. **Tarvitsetteko apua viranomaisten kanssa asioinnissa ja/tai tiedonhaussa (esim. tulkki)?** kyllä / ei
6. **Montako henkilöä asuu kanssanne samassa taloudessa (haastateltava mukaan lukien)?** alle 18v \_\_\_\_ yli 18v \_\_\_\_

7. **Käyttekö kodin ulkopuolella töissä?** kyllä / ei

8. **Toimitteko omaishoitajana**

- ☐ puolisolenne
  - ☐ lapsellenne
  - ☐ vanhemmallenne
  - ☐ muulle, kenelle?
- 

9. **Mikä on omaishoitajana toimimisenne pääasiallinen syy?**

- ☐ Hoidettavan muistisairaus
  - ☐ Hoidettavan psyykinen sairaus
  - ☐ Hoidettavan liikkumisen rajoitteet
  - ☐ Hoidettavan kehitysvammaisuus
  - ☐ Muu, mikä?
- 

10. **Mikä saa teidät toimimaan omaishoitajana?**

---



---



---

11. **Oletteko tehneet kunnan kanssa omaishoitosopimuksen?**

- ☐ **kyllä** Mistä saitte 1. kerran tietoa omaishoidontuesta?
- 

(siirry kysymykseen 12)

- ☐ **ei** (jatka kysymyksestä 11.1)

Vain EI vastanneille:

11.1. Oletteko saaneet tieto viranomaisilta omaishoidontuesta?  
kyllä / ei

11.2. Oletteko saaneet tietoa omaishoidontuesta joltain muulta taholta? kyllä / ei  
jos kyllä, mistä?:

---

11.3. Oletteko hakeneet omaishoidontukea?

☐ **kyllä** Mitkä olivat perustelut kielteiselle päätökselle (jos muistaa)?

---



---

Aiotteko hakea omaishoidontukea uudelleen? kyllä / ei

☐ **ei** Miksi ette ole hakeneet omaishoidontukea?

---



---

12. Tämä kysymys vain niille vastaajille, jotka ovat hakeneet omaishoidontukea (riippumatta lopputuloksesta eli kohtaan 11 **tai** 11.3 kyllä-vastanneille):

**Miten arvioisit omaishoidontuen hakuprosessia asteikolla?**

**(1 = erittäin helppoa, 5 = erittäin vaikeaa)**

**1                      2                      3                      4                      5**

Miksi?

---

13. **Saatteko apua omaisenne hoitoon seuraavilta tahoilta?**

**a) Perheenjäseniltä:** kyllä / ei

jos kyllä, mitä ja miten usein:

---



---

**b) Sosiaali- ja terveystieteiden palveluista:** kyllä / ei

jos kyllä, mitä ja miten usein:

---



---

**c) Ystäviltä/tuttavilta:** kyllä / ei

jos kyllä, mitä ja miten usein:

---



---

**d) Järjestöistä** (esim. neuvonta, vapaaehtoiset, vertaistuki): kyllä / ei

jos kyllä, mitä ja miten usein:

---



---

e) **Muulta taholta:** kyllä / ei

jos kyllä, keneltä, mitä ja miten usein:

---



---

14. **Mikä edellä mainituista on teille tärkein tukitaho?**

---

15. **Mikä tuo teille iloa ja voimaa arkeen?**

---



---



---

16. **Miten kuvailisitte omaa vointianne ja jaksamistanne tällä hetkellä?**  
(1= erittäin huono, 5=erittäin hyvä)

1                      2                      3                      4                      5

**Jos ei 5: Mitä pitäisi tapahtua, että voisitte antaa numeron paremman arvosanan jaksamisellenne?**

---



---

17. **Koetteko saavanne riittävästi tukea omaishoitajana toimimiseen?**  
(1 = erittäin huonosti, 5 = erittäin hyvin)

1                      2                      3                      4                      5

**Jos ei 5: Mitä tukea teidän pitäisi saada, että voisitte antaa numeron paremman arvosanan tuen riittävyydelle?**

---



---

18. **Mistä asioista tarvitsisitte tietoa koskien omaisenne hoitoa?**

- ☐ hoidettavan sairauteen liittyvistä asioista
- ☐ kotiin saatavasta avusta
- ☐ apuvälineistä
- ☐ sijaishoidon mahdollisuuksista

- ☐ omaishoitajan lakisääteisistä vapaapäivistä
  - ☐ taloudellisista tukimuodoista
  - ☐ Kelan tukimuodoista
  - ☐ omaan hyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvistä asioista
  - ☐ ystävätoiminnasta / keskusteluavusta
  - ☐ samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten tapaamisesta
  - ☐ yleisestä hyvinvoinnista, kuten ravitsemuksesta, liikunnasta, levosta
  - ☐ muusta, mistä?
- 

**19. Millaisesta tuesta ja avusta teille olisi hyötyä arjessa?**

- ☐ apua arjen askareisiin (kodinhoitoon, siivoukseen)
  - ☐ hoitoapua hoidettavalle (esim. kylvetys, hoitotoimenpiteet)
  - ☐ keskustelua ja seuranpitoa hoidettavalle
  - ☐ ulkoilutusta hoidettavalle
  - ☐ saattaja-apua hoidettavalle
  - ☐ sijaishoitaja kotiin hoidettavalle
  - ☐ lyhytaikaista vuoro hoitoa muualla kuin kotona
  - ☐ keskustelua itselle
  - ☐ opaskirjasia omaishoidosta tai sairauksista
  - ☐ apuvälineitä
  - ☐ taloudellista tukea ☐ muuta, mitä?
- 

**20. Koetteko, että teidän on/olisi helppoa vastaanottaa apua ulkopuolisilta tahoilta? kyllä / ei**

**Mikä tekee/tekisi avun vastaanottamisesta helppoa?**

---

---

**21. Onko POLLI eli Pääkaupunkiseudun Omaishoitajat ja Läheiset yhdistys teille tuttu? kyllä / ei**

**22. Millaista toimintaa toivoisitte yhdistyksen tarjoavan?**

- ☐ kahvilatoimintaa
- ☐ tutustumista muihin omaishoitajiin

- ☐ tutustumista samasta kulttuurista tuleviin omaishoitajiin
- ☐ ryhmiä omaishoitajille
- ☐ ryhmiä omaishoitajalle ja hoidettavalle
- ☐ aktiivitoimintaa, esim. retkiä, liikuntaa
- ☐ asiantuntijaluentoja (esim. omaishoidosta, lakiasioista, hyvinvoinnista)
- ☐ henkilökohtaista neuvontaa ja keskustelua
- ☐ mahdollisuutta saada koulutusta vapaaehtoisena omaisneuvojana toimimiseen omassa yhteisössä (OmaisNeuvo-koulutus)
- ☐ muuta, mitä?

---

---

- 23. Millaisia neuvoja antaisitte viranomaisille ja muille omaishoidon työntekijöille koskien omaistaan hoitavan asiakkaan tavoittamista ja kohtaamista?**

---

---

---

---

- 24. Haluaisitteko sanoa vielä jotain muuta omaishoitoon liittyvää?**

---

---

---

---

**LÄMMIN KIITOS HAASTATTELUSTA!**